

ЈАСМИНА ИВАНКОВИЋ
Библиотека „Димитрије Туцовић“, Лазаревац
info@bibliotekalazarevac.org

ХОРТИКУЛТУРНЕ БИБЛИОТЕКЕ

САЖЕТАК | У раду се аутор фокусира на међународну сарадњу библиотека која је настала као резултат добре праксе Мреже хортикултурних библиотека Србије и НВО, кога представља Интернет клуб из Љига. Путем отварања мреже за међународну сарадњу јачају се капацитети локалних заједница, ствара клима за промоцију, не само културно-историјског наслеђа, већ и привредних потенцијала, као и могућности за сарадњу на међународним пројектима. Први корак у том правцу је организовање међународних конференција и семинара на тему хортикултурних библиотека. Као полазну основу користимо пример добре праксе мреже српских библиотека које је ујединила наведена тема: Библиотека „Димитрије Туцовић“ из Лазареваца, Библиотека „Јован Поповић“ из Кикинде, „Љубиша Ђенић“ из Чајетине и Народна библиотека из Ковачице.

КЉУЧНЕ РЕЧИ | хортикултурне библиотеке, мрежа, локални капацитети, стручни скуп

УВОД

Библиотекарство Србије последњих година не само да прати трендове и модернизацију на глобалном нивоу, већ својим ресурсима, креативним пројектима и програмима постаје важан чинилац модернизације друштва и заједнице. Библиотеке све више постају места креативних идеја и иновативних програма, чији је крајњи циљ да књиге и библиотеке буду фактор повезивања и интеграције и са другим привредним и друштвеним потенцијалима земље и регије. Једна од таквих идеја је пројекат хортикултурног библиотекарства који је само за годину

дана свог постојања успео да привуче значајан број библиотека на националном нивоу и отвори пут за далекосежну сарадњу на регионалном нивоу и повезивању земаља тзв. Западног Балкана, односно простора бивше Југославије.

ТЕОРИЈСКО ОДРЕЂЕЊЕ

Према грчкој митологији људима је цвеће поклонила лепа нимфа Флора. Када је Флору оженио Зефир, грчки бог западног ветра који доноси кише и најављује топло време, као венчани поклон доделио јој је владавину над цвећем, а она је заузврат, у својој доброту, људима поклонила семе цвећа и мед. Тако је нимфа Флора постала богиња пролећа, плодносног дрвећа и цвећа.

Хортикултура и библиотеке имају везе још од античког доба. Доказ за то је и етимологија речи антологија која у изворном грчком језику значи сакупљање цвећа, цветна збирка (грч. *Anthos* – цвет, *legein* – изабрати). Под хортикултуром се подразумева уметност или наука гајења биљака, цвећа, украсног дрвећа, воћа у вртovima и плантажама. Реч је добијена од две латинске речи, именице *hortus* – врт и глагола *colere* – гајити. Такође бисмо подсетили на још једну везу која природно упућује хортикултуру и библиотекарство једну на другу. Реч је о збирци чувеног индијског песника Рабиндранта Тагоре „Градинар“, једној од најлепших збирки песама која обједињује најтананија осећања као што је љубав, за коју је 1913. године добио и Нобелову награду за књижевност. О љубави се говори из више аспеката – љубав према жени, према природи, земљи и слободи. Посебна осећања је потребно и гајити, а идеално занимање за то је градинар, односно вртлар у краљичином врту.

Суптилно објашњење везе хортикултура и библиотеке дала је колегиница Радмила Перовић, директорка Библиотеке „Јован Поповић“ из Кикинде: „Хортикултура је само повод. Ми библиотекари нисмо ботаничари, али смо људи који имају отворен приступ друштву знања и из те могућности морамо да извучемо најбоље. Овакве идеје омогућавају пројектно скупљање великог броја библиотека са различитих терена јер свако је окружење, својом геоботаником, прича за себе. Сваки мали корисник може да учествује у реализацији оваквог пројекта. Нема старосног, националног или верског ограничења. Универзални говор цвећа, који је свима разумљив омогућава мултикултуралност у најприроднијем смислу. У неком сегменту пројекта могу да учествују чак и деца са посебним потребама или из осетљивих друштвених група. Шароликост групе, могућност анализе из различитих углова, о чему је већ било речи, указује деци на

важност интердисциплинарности, на пре свега суштинском разумевању окружења, а онда и на повезивању свих области људског друштва. Деца ће тако научити и основне принципе класификације, а оно што је можда најважније – ствараће нови репозиторијум. Научиће да је очување нашег наслеђа од суштинског значаја за њихов лични развој, развој породице, друштвене заједнице у којој живе, целокупног народа, а онда и света уопште. Конзорцијум српских хортикултурних библиотека жели да врати дете природи“.¹

ХРОНИКА ХОРТИКУЛТУРНИХ БИБЛИОТЕКА

Захваљујући ауторима пројекта окупљеним око Интернет клуба из Лига, Мирку Марковићу, независном библиотекару саветнику и Драгану Сајићу, инжењеру, овај пројекат је превазишао и наше границе. Након формирања националне мреже, приступило се и формирању регионалне Мреже хортикултурних библиотека. Прва регионална смотра Хортикултурних библиотека одржана је у Лазаревцу 10. и 11. октобра 2019. године. Домаћин је била Библиотека „Димитрије Туцовић“ из Лазаревца. На скуп су се одазвали дотадашњи и потенцијални чланови ове мреже из Србије, Босне и Херцеговине, Македоније и Хрватске. Прецизније из Србије: Библиотека „Љубиша Ђенић“ из Чајетине, Библиотека „Јован Поповић“ из Кикинде и домаћин, Библиотека „Димитрије Туцовић“ из Лазаревца.² Што се библиотека из региона тиче, ту су: Народна библиотека са музејском збирком из Зворника, Народна и универзитетска библиотека „Дервиш Сушић“ из Тузле, Народна и универзитетска библиотека „Климент Охридски“ из Битоља, као и Градска књижница из Винковаца. Тако је, поред националне, почело стварање регионалне Мреже хортикултурних библиотека.

Поздравну реч на скупу дао је директор Народне библиотека Србије Ласло Блашковић. Уручена су признања националне мреже за претходне активности. О њима је било више речи првог дана смотре, а најинтересантнији део било је излагање Александра Ракића, инжењера предузећа „Колубара Услуге“, које

¹ Хортикултурна библиотека, приступљено 05.11.2019, <http://hortikulturalna.biblioteka.org.rs/index.php/2-uncategorised/13-h-r-i-u-l-urn-i-ind>.

² Види: Јасмина Иванковић, „Улога Градске библиотеке „Димитрије Туцовић“ у афирмисању локалних и регионалних манифестација, у *Библиошке у културном животињу Србије: Зборник радова стручној скупи Библиошке у културном животињу Србије Краљево, 8. и 9. октобар 2018*, уредник Катарина Јаблановић (Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, 2018), стр. 193–207.

реализује пројекат биолошке рекултивације земљишта у овом предузећу. Другог дана је формирана Регионална мрежа хортикултурних библиотека. Дефинисани су циљеви, принципи рада и заједнички пројекти у 2020. години. Усвојена је кандидатура Библиотеке „Љубиша Ђенић“ из Чајетине за четврту националну и другу регионалну смотру 21. маја 2020. године. У наставку програма представљена је књига „Цветни поздрав“ Драгана Сајића. Поред виртуелне мреже, Хортикултурне библиотеке, овом књигом као својим првим штампаним издањем из ове области дају и конкретан допринос свим љубитељима цвећа. Све фотографије и савети у књизи резултат су личног искуства овог врсног познаваоца биља. Он нас овом књигом уводи у свет биља, а како и сам каже то је амбијент у коме „нема напетости, мржње, љубоморе и стреса. Мир, љубав и радост су оно што дружење са биљкама пружа. Практични и свима разумљиви савети отвориће врата у свет биљака и цвећа помоћи вам да постанете добар баштован. То је начин размишљања, а не поседовање великог броја биљака“.³

Други део ове смотре била је показна екскурзија која објашњава разлоге зашто је за Библиотеку „Димитрије Туцовић“ и наше читаоце веома битно да узму активног учешћа у оваквим и сличним пројектима. Најпре смо посетили видиковца на површинском копу „Тамнава – Западно поље“ РБ „Колубара“ у коме се годишње производи 30 милиона тона угља, из кога се добија 52 одсто струје у Србији.⁴ Дочекао нас је главни рударски инжењер Раденко Недељковић, који је говорио о самој површинској експлоатацији, процесу рада, као и принципима рекултивације која се делимично спроводи после откопавања јаловине и угља. Након тога смо посетили расадник предузећа „Колубара Услуге“, који је настао на биолошки рекултивисаном земљишту. Имали смо прилику да погледамо засаде четинарског и зимзеленог биља, вртног биља и цвећа. Након тога могли смо да се уверимо у једну од могућности за повезивање привреде и туризма независно од „Колубаре“, на један нов и одрживи начин као што је случај у Етно-селу Бабина река.

Прва активност којом смо повезали хортикултуру и библиотеке управо је подстакнута питањем „Лазаревац после ‚Колубаре‘? или ‚Шта ће бити кад копови утихну?“. Након тога је 17.10.2017. године је реализован програм „Цвет као мотив“. Поред тога потписан је протокол о сарадњи и представљене су програмске активности националне мреже „Хортикултурних библиотека“. Протокол су

³ Драган Р. Сајић, *Цветни поздрав* (Љиг: Вртни центар „Биосан“, 2019), 5.

⁴ Милорад Ђоковић, „Стратешки значај Рударског басена ‚Колубара‘ за енергетску безбедност Републике Србије“, у *Енергетска дипломатија Републике Србије у савременим међународним односима*, уредио Душан Пророковић (Београд: Институт за међународну политику и привреду, 2019), стр. 218–241.

потписали Библиотека „Димитрије Туцовић“ и Мирко С. Марковић у име Интернет клуба из Љига. Овим протоколом обе стране су се обавезале да ће радити на реализацији програма који су засновани на стратегији обухваћеној овим пројектом. Пре свега реализацијом акредитованих програма сталне стручне обуке библиотекара. Организацијом и реализацијом програмских активности на бази хортикултуре као садржаја и средства којим се популаришу циљеви, мисија и основна делатност потписника. На тај начин се повезивањем Библиотеке и организације цивилног друштва јачају заједнички капацитети и компетенције. С друге стране Интернет клуб се обавезује да ће везано за програм хортикултурних библиотека и развоја дигитализације, електронских комуникација у култури информационог друштва у Републици Србији право првенства дати Библиотеци као партнеру из јавног сектора.

Програм под називом „Цвет као мотив“ обухвата различите сегменте презентације цветних мотива у науци (хортикултури), уметности (музика, поезија, сликарство), народној радиности (вез, бели вез, златовез, мараме и сликање на свили), о цветну као храну и као леку. О томе су највише говорили пчелари са територије Лазаревца, али и ароматерапеути. Највише пажње заинтересованих привукли су представници РБ „Колубара“ и предузећа „Колубара Услуге“, односно њихови програми биолошке рекултивације земљишта којом се пољопривредно земљиште враћа првобитној намени.

Друга библиотека која је приступила мрежи је Градска библиотека у Вршцу. Они су организовали мултидисциплинарни програм под називом „Хортикултурно – добар дан“ на ком је представљен вршачки амбијентални искуственик у славу руже вршачке. Том приликом је у библиотеци је приређена јединствена изложба књига о цвећу и из области ботанике уопште и то на српском, мађарском, немачком и румунском језику.

Од самог почетка пројекта укључена у све активности је и Библиотека „Љубиша Р. Ђенић“ из Чајетине. Мотивисане догађајима из локалне средине, али и климатским условима, библиотекари прелепе чајетинске библиотеке осмислили су манифестацију Фестивал пољског цвећа. И заиста, погоднијег места од Златиборна нема за то. Дан када се поменути манифестација одвија већ три године заредом је 21. мај, када је читаво место у знаку цвећа, а нарочито мушкатли. Још двадесетих година прошлог века Коста Урошевић, учитељ ужичке гимназије, вредан флористичар, записао је: „Златибор је лепота своје врсте. Нарочито је диван у мају, када његове цветне ливаде, долазе до свог изражаја. На њему расте разно миомирисно цвеће, нарцис, жута љубичица, кадуља, вресак, бела рада, као и лековито биље, кантарион, хајдучка трава, линцура, нана, милодух... Када се погледа по

Златибору, виде се непрегледне ливаде са најразноврснијим шаренилом алпског цвећа... Пред нама се лети и зими са врхова златиборских висова јављају слике као на Рубенсовом платну... све је то у неком дивном и симетричном складу и све нам пружа најнежнију слику стварања тајанствене и чудесне природе, што угодно делује на душу и машту, ствара нам неко дивно и тајанствено расположење при чему осећамо снагу и вољу за стварањем“.⁵ Управо ове речи нас подсећају колико је значајно све што Златибор поседује, а његове природне лепоте, чист и лековит ваздух и прелепо и лековито цвеће још су један доказ зашто је баш ова библиотека креирала један овакав Фестивал. Током његовог трајања деца компонују музику и пишу стихове, па је тако настала и химна Хортикултурних библиотека. Сликају и цртају цвеће и читају поезију која за тему има цвет као мотив. По речима Снежане Ђенић, директорке библиотеке, сврха бављења хортикултуром крије се у следећем: „Мисија овог нашег мајског додир са природом јесте да утичемо на сваког појединца, стварајући тако колективну свест о значају очувања природног блага, како би се, не само у мају, већ сваког дана подсећали на важност наше одговорности према природи и њеним раскошним даровима, јер једино тако, моћи ћемо још дуго да користимо њене благодети“.⁶

Прва национална смотре хортикултурних библиотека одржана је у Кикинди у Библиотеци „Јован Поповић“ 10. октобра 2018. године. Поред смотре на програму је био и стручни семинар „Трендови у библиотекарству“. Циљ овог програма био је упознавање библиотекара јавних и свих других библиотека са могућностима да користећи само своју иновативност и маштовитост унапреде пословање своје установе и квалитет услуга које пружају. Такође, овај програм омогућава и рационалније коришћење постојећег фонда књига из ове области који се налази у библиотекама. Смотра је у ревијалном и образовном делу окупила 48 библиотекара из библиотека у Чајетини, Лазаревцу, Београду, Кикинди, Ковачици, Сенти и Чоки. Том приликом додељене су награде за најбољи дигитални хербаријум и одиграна хортикултурна представа.

Увод у регионалну мрежу хортикултурних библиотека био је јавни курикулум акредитованог семинара Хортикултурне е-библиотеке који је одржан 3. децембра 2018. године у Народној библиотеци Србије. За три сата кабинетског рада 30 библиотекара из Суботице, Кикинде, Ковачице, Старе Пазове, Београда, Лазаревца, Сопота, Осечине, Ужица, Чајетине, Лазаревца и Зворника анализирали су правце досадашњих обука и сагледали могућности даљег усавршавања.

⁵ Снежана Ђенић, „Хортикултурна Чајетина“, Хортикултурна библиотека, приступљено 05.11.2019, <http://hortikulturna.biblioteka.org.rs/index.php/13-cajetina/12-h-r-i-ul-urn-c-in>.

⁶ Исто.

ЗАКЉУЧЦИ

На основу једногодишњег искуства, стручних скупова, радионица, објављених књига, може се закључити да хортикултурне библиотеке постају важан тренд примера добре праксе у библиотекарству Србије, са великим могућностима националног и регионалног повезивања. Посебно је важно нагласити да је на првој смотри хортикултурних библиотека Србије одржаној у октобру 2018. године у Кикинди учествовало 48 библиотекара из десетак библиотека Србије и да је каснијим бројним активностима створен такав амбијент са тенденцијом дугорочног развоја. Овакав специфичан облик развоја библиотекарства предавањима о рекултивацији површинског копа угља, причама о пчелама, цвећу и очувању животне средине добија све више присталица међу различитим институцијама, од привреде до разних удружења.

Сасвим је извесно да ће овај пројекат добити и регионалну подршку, јер је до сада у мрежу хортикултурних библиотека укључено више представника библиотека са Западног Балкана.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

Ђоковић, Милорад. „Стратешки значај Рударског басена „Колубара“ за енергетску безбедност Републике Србије“. У *Енергетска дипломатија Републике Србије у савременим међународним односима*, уредио Душан Пророковић, 218–241. Београд: Институт за међународну политику и привреду, 2019.

Иванковић, Јасмина. „Улога Градске библиотеке „Димитрије Туцовић“ у афирмисању локалних и регионалних манифестација. У *Библиотеке у културном животињу Србије: Зборник радова стручној скупи Библиотеке у културном животињу Србије Краљево, 8. и 9. октобар 2018*, уредник Катарина Јаблановић, 193–207. Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, 2018.

Монографија Рударски басен „Колубара“. Лазаревац: Заштита животне средине, Одељење за информисање, 2013.

Сајић, Драган Р. *Цвећни њоздрав*. Љиг: Вртни центар „Биосан“, 2019.

Симовић, Дубравка. „Стварност мења библиотеке – библиотеке мењају стварност“. У *Библиотеке у културном животињу Србије: Зборник радова стручној скупи Библиотеке у културном животињу Србије Краљево, 8. и 9. октобар 2018*, уредник Катарина Јаблановић, 57–66. Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, 2018.

Трговац, Александра. „Аутоматизација библиотека у Србији – историјски преглед“. *Библиотекар* Год. LIX, св. 2 (2017): 101–116.

Хортикултурна библиотека. Приступљено 05.11.2019. <http://hortikulturalna.biblioteka.org.rs/index.php/2-uncategorised/13-h-r-i-u-l-urn-i-ind>.

JASMINA IVANKOVIC
The "Dimitrije Tucovic" Library, Lazarevac
info@bibliotekalazarevac.org

HORTICULTURAL LIBRARIES

SUMMARY | In this paper, the author focuses on the international cooperation of libraries that was developed as a result of a good practice of the network of horticultural libraries of Serbia and the NGO represented by the Ljig internet club. By developing a network for international cooperation, we strengthen the capacities of local communities, create the atmosphere for promotion of not only cultural and historical heritage, but also economic potentials, as well as the possibilities for cooperation on international projects. The first step in this direction is organizing international conferences and seminars on the topic of horticultural libraries. As a starting point, we will use an example of a good practice of the network of Serbian libraries that were united under the aforementioned topic: the library "Dimitrije Tucovic" of Lazarevac, the library "Jovan Popovic" of Kikinda, the library "Ljubisa Djenic" of Cajetina, and the Public Library of Kovacica.

KEYWORDS | horticultural libraries, network, local capacities, professional conference

ЯСМИНА ИВАНКОВИЧ
Библиотека им “Дмитрия Туцовича” Лазаревац
info@bibliotekalazarevac.org

САДОВЫЕ БИБЛИОТЕКИ

СЖАТОСТЬ | Эта статья посвящена международному сотрудничеству библиотек, был создан в результате хорошей практики садоводческих библиотек Сербии и НВО, представленная интернет-клубом Лиг. Через сети международного сотрудничества укрепляют потенциал местных сообществ, это создает атмосферу для презентации не только культурного исторического наследия, но и хозяйственных потенциалов, возможности для международного сотрудничества. Первый шаг в этом направлении организованы международные конференции и семинары на тему садоводческих библиотек. В качестве отправной точки мы будем использовать пример паложительного опыта сети сербских библиотек, которые объединили упомянутую тему: Библиотека “Димитрия Туцовича” из Лазареваца, Библиотека “Йована Поповича” из Кикинды, “Любиша Дженич” Чаетина и Ковачица Национальная библиотека.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА | садоводческие библиотеки, сеть, местный потенциал, встреча экспертов